

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Symbolum LXXXIV. Fortuna, dea cæca.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

& gloriam æternam; estque libertas volendi & nolendi in anima, quod gemma in auro, velum in navi, spiritus in membris. Atque hæc de Fato.

VII. (b) Cæterum Parcæ vocantur *Themidis*, id est Præsidis iustitiæ, filiæ: quia id quod unicuique evenit, jure & pro meritis, rerumque gestarum dignitate contingit, & altissimo Dei consilio. Dicuntur autem in spelunca quadam obscura habitare solitæ, quoniam occulta sunt Dei judicia, nec statim ad sceleratorum hominum punitionem erumpentia: verum ubi opportunum vindictæ tempus accesserit, nulla neque arx munitissima, neque legio peditum aut cataphractorum equitum præsidia possunt ab homine nefario Numinis ultionem depellere, aut retardare. Mythol. lib. 3. c. 6.

(b) *Parcarum spelunca.*

SYMBOLUM LXXXIV.

Fortuna, dea cæca,

Ex variis.

Ethicè.

1. Fortuna quid? 2. Fortuna & Casus apud Aristotelem. Quid Fortuna ex mente S. Augustini? 3. Providentia Dei in temperandis sortibus. 4. Fortuna varia apud Romanos. 5. Fortunæ inconstantia. 6. Divina Providentia rerum omnium moderatrix.

Ethica.

Fortuna, quasi *Vertana*, à vertendo dicta, quòd vertat omnia, Græcis *Tyche* nominata, omnium divorum maximè quotidianis in sermonibus celebratur; penes quam omnes humanæ vitæ mutationes, omne facultatum, honorum, amicitiarum, & commodorum arbitrium non à Poëtis tantum veteribus, sed etiam Philosophis creditur. Hanc ferunt res humanas sursum ac deorsum vertere pro suo arbitrio: hanc in singulos homines jus habere: hanc civitates, regna, amicitias, cum libuerit evertere, & everfa ac jacentia erigere; iterumque florentissima ef-

Sss 2

ficere.

ficere. Quare si quid prosperum, si quid ex voto, si quid felix ex obscuris causis eveniat; aut contra, si quid turbulentum, molestum, calamitosum contingat: id totum Fortunæ tribuitur; hinc Seneca in Agamemnon.

O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis, in præcipiti,
Dubioque nimis excelsa locas!

Et Horat. lib. 1. Od. 35. Fortuna
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale Corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Et lib. 3. Od. 29.
Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc aliis benigna.

Hæc una rerum omnium domina existimata est. Unde quidam eam proposuerunt, capite polum, manu Cornucopiæ gerentem quasi felicitatis omnis *promam condam*. Juvenal. Sat. 7.

Si fortuna volet, fies de rhetore consul:

Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.

Vita hominum ei ludus est, hos in morem pilæ, nunc ad sidera tollit, nunc tartara ad ima jacet. Fingitur cæca, inconstans, volubilis, globo aut rotæ insists, manibus capta, odisse bonos, fovere malos: unde multorum passim convitiis vapulat. Dicaces in eam Poëtæ. Ovid. lib. 2. de Pont.

Passibus ambiguus fortuna volubilis errat,

Et manet in nullo firma tenaxque loco.

Et in epist. ad Liviam:

Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.

Tibull. lib. 1. Eleg.

Versatur celeri Fors levis orbe rotæ.

Senec. in Hyppolyt.

Res humanas ordine nullo

Fortuna regit, spargitque manu

Munera cæca, pejora fovens.

Et de ea Virg.

Fortuna immeritos auget honoribus:

Fortuna innocuos cladibus afficit.

Iustos illa viros paupertate gravat;

Indignos eadem divitiis beat.

Claudianus de cultoribus ejus:

Sunt, qui in fortunæ jam casibus omnia ponant,

Et nullo credunt mundum rectore moveri.

Cujusmodi fuit Epicurus, Democritus, Empedocles, alii, qui nullos esse Deos asseruerunt, omnia sua sponte existere, & mundum nulla providentia regi. Quæ nefaria opinio etiam hodie inter *Atheos* vigens, omnia jura humana, divinæque subvertit, ac funditus destruit. Sed post Poëtas, etiam alios, qui sibi plus sapere videbantur, audiamus. Tull. lib. 2. offic. Magnam esse vim in Fortuna, in utramque partem, vel ad secundas res, vel ad adversas, quis ignorat? Et pro *Marcello*: dominam rerum appellat. Et ad *Herenn.* Fortunam insanam & cæcam nominat. Et in *Lælio*: non ipsa solùm fortuna cæca est, sed eos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa est; juxta Poëtam:

Fortuna, nimum quem fovet, stultum facit.

Eodem teste, Cebes Philosophus, aliique veteres Fortunam cæcam effinxerunt, furenti similem, volubili saxo pendentem. Quo picturæ artificio significare volebant, eam nihil ratione aut judicio, omnia temerè & cæco impetu administrare; rerum humanarum aleam súsque, deque vertere; iniquam vexatricem esse; malis propitiam, bonis adversam, vagam ac versatilem, & in sola levitate constantem. Quidam fortunam inter maris undas velificantem finxerunt; ut innuerent, quantis expositi fluctibus & procellis essent, qui à libidine Fortunæ penderent. Apelles eam sedentem pinxisse fertur; rogatus cur id fecisset, respondit: *Quia nunquam stetit.* Apud scythas sine pedibus exprimebatur, ut manus tantùm & pennas haberet, instar avium, quas apodas vocant, quod pedibus careant, eò quòd nullo consistat loco. Alii hanc deam in equo velocissimo constituerunt, eique currenti Fatum arcu intento immingere commenti sunt, indicaturi, felicissimos quosque in perpetuo timore versari, ne subitò de sua prosperitate dejecti, tristibus Fatis involvantur. Salustius in *Catilin.* de ea: Fortuna in omni re dominatur: ea res cunctas, ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obscuratque. Et Curt. lib 3. Destinata salubriter, omni ratione fortuna potentior

discutit. Plinius lib. 2. Toto mundo, & locis omnibus, omnibusque horis, omnium vocibus fortuna sola invocatur, una nominatur, una accusatur, una agitur rea, una cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum convitiis colitur: volubilis, à plerisque verò cæca etiam existimatur, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum faulrix. Hinc omnia experientia huic omnia feruntur accepta & in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit: adeoque obnoxia sumus fortis, ut fors ipsa pro Dea sit. Hinc quoddam fortunæ mancipium aiebat: *Gutta bona sortis sive Fortunæ potior est mihi, bona mentis seu Prudentiæ cadò.* Et Cornelius Sylla, Fortunæ se filium dicebat. Haud paulò his sapientior Seneca, nihil ait, neque boni, neque mali dare potest Fortuna: valentior in omni fortuna est animus, qui in utramque partem res suas ducit, beataque ac miseræ vitæ sibi causa est. Plautus in Trinum.

Sapiens pol ipse fingit fortunam sibi.

Ethica.

I. (a) Quid ergo est Fortuna? Respondet S. Augustinus lib. quæst. XCI. Fortuna intelligenda est pro iis rebus, quæ fortuito videntur accidere; non quia numen aliquod sit, cum hæc ipsa, quæ fortuita videntur, causis occultis divinitus dentur. Unde etiam verba, quæ nemo potest auferre, à consuetudine loquendi parata sunt, id est, Fortè, Fortasse, Forsitan, Fortuitu. Et lib. 5. de civit. Dei c. 1. secundum opinionem hominum ea dicuntur esse fortuita, quæ vel nullas causas habent, vel non ex aliquo rationabili ordine venientes contingunt. Sapienter, si constanter Cicero de Fortuna: *Ignoratio rerum atque causarum, Fortuna numen & nomen induxit.*

II. (b) Ab Aristotele 2. Phys. c. 5. *Fortuna & Casus* vocantur *Causa per accidens*, ratione hominum scilicet, qui causas illas ignoraverunt, aut non prospexerunt; ut si quis temerè fodiendo inveniat thesaurum: ratione autem Dei viventis & omnia videntis, nihil casu aut fortuito evenire potest, quia teste, S. August. (c) Providentiâ Dei summi, non fortuita temeritate regitur mundus. lib. 9. de civ. c. 13. Tametsi enim non rarò horrendi quidam casus, præter mentem voluntatèque hominum, aut secundæ alicuius causæ ingenium accidunt, non accidunt tamen præter voluntatem Dei, qui est causa prima, liberè, providè, & creaturarum

(a) Fortuna quid? (b) Fortuna & Casus apud Aristotelem, quid.
(c) Quid ex mente S. Augustini.

curarum naturas congruè movens, & inter se connectens causas secundas. Igitur mortalibus aliquid fortuito contingit, quia ignorant divinæ providentiæ consilia ac scopum, & in caelestibus arcanis, consultissimum concursum, vel impedimenta causarum aliarum. Deo, cuius sapientia omnia reguntur, & cuius oculis omnia patent, nihil est fortuitum aut inopinatum. Omnia autem definit aut permittit, atque in bonum finem dirigit; etiam si mala sint, & contra mentem, votumque causæ particularis. Scitissimè Hipponensis Antistes. Nihil, inquit, in ista totius creaturæ amplissima quadam, immensaque republica est, quod non de interiore atque intelligibili aula summi Imperatoris, aut jubeatur, aut permittatur lib. 3. de Trinit. c. 4. Vulgi igitur plebeja incitiam, stultorumque error ac superstitio Deam Fortunam credit, quæ negotia humana regat. Qui rectè sapit & censet, non Fortunæ sed Deo sacrificat; neque cæcæ Deam, quæ nescit & non videt, cui det vel neget, sed omnia videntem divinam bonitatem, rebus gerendis advocat. Benè Ethnicus Poëta:

Nullum numen abest, si sit prudentia: sed nos

Te facimus, Fortuna, Deam, cæloque locamus. Juven. Sat. 10.

III. (d) Minatur Deus Israëlitis, execrandis Fortunæ cultoribus Isa. 65. Vos, qui dereliquistis Dominum, qui obliti estis nomen sanctum meum, qui ponitis Fortunam mensam, & libatis super eam; enumerabo vos in gladio, & omnes in cade corruetis. En mercedem horum adoratorum. Huc facit illud Salomonis in Prov. 16. Sortes mittuntur in sinum, seu urnam, sed à Domino temperantur. Sortes videntur fortitò & casu jaci, vel educi & cadere: attamen Deus occulta sua æquitate illas disponit, & temperat, ac cuique suum attribuit. Nihil enim in rebus humanis geritur sine nutu & dispensatione divina; ut ne sortes quidem, quæ cæcæ fortunæ attribui solent ab hominibus, & sine ratione putantur cadere, aliter eveniant, quam pro moderatione Dei. Unde dicitur psal. 30. In manibus tuis sortes meæ. Hoc est, quod ait Boëtius: In regno providentiæ nihil licet casui, nihil temeritati. Ulteriùs significat hîc Salomon, mortalium rerum eventus dubios & ancipites fixo, statoque regi ordine à provida Numinis mente, & pervigili oculo. Id maximè videre est in contingentibus liberis. Deus enim actus liberos, sanctosque Justorum, suâ gratiâ peculiari prævenit, & dirigit ad virtutem, ejusque præmia in cælo reportanda. Actus autem impiorum pravos moderatur, ne exorbitent, & in multorum damna grassentur, sed limitibus definitis constringantur. Dirigit deinde eos vel ad pœnitentiam, vel ad justam vindictam

(d) Providentia Dei in Sortibus.

vindictam sive in hac vita, sive in gehenna infligendam. Unde S. August. lib. 5. de Civ. c. 9. In Dei voluntate summa potestas est, qui creatorum spirituum voluntates bonas *adjuvat*, malas *judicat*, omnes *ordinat*.

IV. (e) Mira superstitio veterum Romanorum in colenda Fortuna fuit; quibus alia Fortuna *Bona*, alia *Mala*, alia *Equestris*, alia *Bona Spei*, alia *Obsequens*, quam Servius Tullius ex Serva natus, Rex Romanorum, ad se in cubiculum per fenestram delabi iactabat: alia *Fortis* alia *Redux* sive respiciens, alia *Viscata* &c. nominabatur. *Virilis* etiam & *mascula* dicebatur, sive quod viros assignaret puellis, sive quod virili habitu collocaretur, & masculino nomine honoraretur. Demost. lib. 4. c. 4. De hac Lactantius lib. 3. diu. instit. c. 29. Fortuna est accidentium rerum subitus atque inopinatus eventus: verum Philosophi ne aliquando non errent, in re stulta volunt esse sapientes, qui Fortunæ sexum mutant, eamque non Deam, sicut vulgus, sed Deum esse dicunt. Fortunæ aurea domestica effigies in Principum aulis usurpata fuit, quam morituri ad alios trans mittebant, teste Capitolino. Fortuna *Domestica* Severi Imp. ita filiis est relicta, ut alternis diebus in alterius cubiculo esset. Optimè fortunam expresserunt, qui eam vitream effinxerunt; quid enim eâ fragilius? Elegans recentioris Poëtæ epigramma est in effigiem Fortunæ, à Francisco Floro pictam:

Appellis ille, & æmulator Zeuxidis

Florus, superba nomen ingens Belgicæ,

Volubilem cum pingeret Fortis rotam,

Pinxit videntem, sed chiragricam Deam:

Videt sat, inquit, sed fatis dat nemini. Bahus: l. 2.

Idem aliud de eadem.

Non hæc inconstans, ut pictor imagine pingit,

Sed potius constans in levitate sua est.

Et alius.

Nulla mala est Fortuna, æqua omnibus, omnibus una

Spem dat pauperibus, divitibusque metum.

V. (f) Meritò Fortuna, hoc est, mortalium felicitas, ob inconstantiam suam volubili globo seu rotæ insistere fingitur. Verissimè Poëta:

O nulla longi temporis felicitas!

Nemo confidat nimium secundis.

Vidi cruentos carceri includi duces,

Et

(e) *Varia apud Romanos Fortuna nomina & munia.* (f) *Fortuna inconstantia.*

Et impotentis terga plebeja manu
Scindi tyranni.

Et alius:

Crassum Parthus habet, Libyeo jacet æquore Magnus,
Tertius (*) ingrata perfudit sanguine Romam.

Et quasi non posset tot tellus ferre sepulcra,
Divisit cineres. hos gloria reddit honores,

Certior hujus rei, ex diademate testis, de se ipso:

----- Dum excelsus steti

Nunquam pavere destiti, atque ipsum mei
Ferrum timere lateris.

Venenum in auro bibitur: expertus loquor:
Humi jacentem, scelera non intrant casam.

Hinc illa suspiria:

O nos dura sorte creatos!

Nemo tam Divos habuit faventes,

Crastinum ut posset sibi polliceri!

Fortuna, ut diximus, vitrea est; cum splendet, frangitur. Quis commemoret, quam & quot cruentos illa ludos in summis capitibus dederit. Ut taceam Reges & Cæsares, in quibus Valerianus Imp. à Sapore Rege Persarum captus, equum conscensuro pro scabello fuit. Eodem modo Bajazetes Turcarum Rex dorsum præbere debuit Tamerlani Scythæ, à quo ferrea inclusus cavea circumductus est omnibus ostentui & irrisui. Gilimer Wandalorum Rex à Belisario in extremas angustias redactus, Panem, spongiam, & Citharam sibi mitti rogavit. Panem sedandæ fami, spongiam tergendis lacrimis, citharam dolori. Ille ipse Belisarius utriusque fortunæ tam pugna, quam palma, post victorias de toto orbe non semel relatas, in obscurum carcerem detrusus, oculis effossis stipem rogare coactus est. Baroni. ad annum 561. De quo Poëta:

Hic ille Belisarius

Confossus à triumphis:

Castrense mendicabulum,

Mundique cæcus exul:

Bellator antè strenuus:

Nunc publicus Rogator.

Si vel scobem porrexeris,

Hac sportulâ beasti.

Ttt

Sic

(*) *Julius Caesar.*

Sic tractat mancipia sua Fortuna, quæ *Saladino*, Sultano Turcico, Christianorum olim terrori, post subactam ab eo Syriam, Ægyptum, & magnam partem Africae, nihil nisi indusium, seu interiorem tunicam reliquit; quam moriturus in hasta sublimem ferri iussit, & proclamari: *Hoc unum ex domito Oriente restat.* Gravissimus monitor Seneca: Neminem, inquit, eò Fortuna provexit, ut non tantum illi minaretur, quantum promiserat. Noli huic tranquillitati confidere; momentò mare evertitur; & ubi lufere navigia, forbentur. Solet Fortuna, quos plurimis beneficiis ornavit, ad durio rem casum reservare. Nimirum saginantur ad victimam pecora, sed & coronantur. Altiùs plerumque ruunt, qui sublimiùs ascenderunt. In proverbium abiit: *Dionysius Corinthi*; quò significatur, aliquem è summa dignitate atque imperio, ad privatam, humilèmq; fortunam redactum; quemadmodum Dionysio Syracusanorum tyranno contigit, qui pulsus imperiò, Corinthi pueros litteras ac musicam docuit. De Polycrate Samiorum tyranno Herodotus prodit lib. 3. cum summa frueretur felicitate, ab Amasi Ægyptiorum Rege monitus est, ut aliquo saltè, quamvis levi incommodo, tantam interrumperet fortunæ tranquillitatem. Annulum ergo in mare projecit, quem habebat charissimum, eiusque iactura vehementer dolere videbatur. Paulò post Piscator quidam captum piscem Polycrati dono obtulit, quò exenteratò, ille idem annulus in visceribus repertus est, quem Polycrates abjecerat, quasi non posset esse infortunatus. Sed nec illud ipsum quidem bonum omen fuit. Quare ibi tunc Amasis Polycrati amicitiam renuntiàsse dicitur, cum apertè deprehenderet, fortunam ad graviores casus eum reservare. Nec defuit eventus. Ab Orate enim Darii Regis præfecto, in summo Mycalensis montis jugo, cruci affixus est. Eò nempe usque Fortuna illum extulit, quæ à Comicis initiis orsa, in fine paratragœdiatur. Fronti nulla fides; si venit renidente vultu, cogita cum furore abituram. Si, cum aliis sava est, tibi parcit; suspectam habe clementiam; nam moræ usuram exiget. Demetrio Phalereo Athenarum Duci trecentæ statuæ sunt positæ; quid gloriosius? omnes sunt dejectæ, & in matulas conflatæ; quid ignominiosius? Hæc felicitatis mutatio superbiam domat, frenatque insolentiam. Sesostris Rex Ægyptiorum victoriis illustris, ut Paulus Diaconus refert de reb. Rom. lib. 17. currum aureum pretiosissimis gemmis ornatum sibi construxit: cui insidens à quatuor regibus devictis jugum subeuntibus se trahi passus est. Cum festo quodam die, regum unus, oculis conversis, continuo retrospiceret,

spiceret, rotæ volubilitatem intuens, Sesostrisque causam respectus percontaretur, respondisse fertur: Cum stupore admiror rotam sursum deorsum volui, ima attolli, sublimia deprimi. Sesostris ubi dictum intellexit, jugales illos à suo curru abjuxit. Idem de Soldano Turciæ Principe narratur à Cedreno, qui à Rege Franciæ Ludovico II. captus, eum toto biennio nunquam risisset, aliquando in cachinnum solutus, causamque rogatus, respondit, se aspectu currus, & rotarum, quarum aliæ partes in imum, aliæ in summum obverterentur risisse imaginem felicitatis humanæ, sibi que in mentem venisse, se ex summo factum infimum, posse iterum ex infimo summum fieri. His auditis Rex de suo quoque statu cogitans Soldanum judicans virum sapientem, liberè secum versari permisit. Id si cogitasset Adonibeceus tyrannus, qui, ut historia sacra Judic. 19. narrat. subactos bello regulos septuaginta summis non tantum manuum ac pedum articulis truncavit, sed etiam miserè deartuatos, tanquam canes sub mensam retrusit, solis epularum retrimentis, in famelicos rejectis; si inquam Fortunæ volubilitatem cogitasset, mitius cum devictis egisset, & in fortis exasperatæ manus non incidisset. Captus enim ab Hebræis, & supinus humi prostratus ac religatus, cultris immanibus concessus est, manuum, pedumque supremis digitis, lento supplicio, minutis atque mutilatis. Fortunæ reverenter habendæ Romani triumphantem Imperatorem admonuerunt, dum curru invehenti servum à tergo apponerent (Plinius lib. 28. c. 4. carnificem vocat) qui crebrò insurraret in aurem: *Respice post te, hominem te memento.* Lucio Senatori Romano cum Senatus propter celeberrimam de hoste victoriam reportatam amplissimum triumphum honorem decrevisset; triumphare ipse recusavit; statuam verò suam è cera factam triumphali curru imponit, & ardentem circumquaque ignem, cuius ipsa paulatim calore solvebatur. Nicol. Vernulæus orat. 21. Elegans Symbolum modestiæ in rebus prosperis non deponendæ. Seneca dictum est, *ut semper tutus sis, nunquam esto securus.* Quod cum alibi, tum maxime locum habet in fortunæ blandientis favoniis. Veteres *Gygis annulum* celebrabant, quem qui gestabat, omnia ei ad votum fluebant: sed Polycratis annulus monet, Fortunam circulatoricem esse per orbem, & in gyrum cum annulo verti, subitoque dilabi. Prudentius Adrianus Imp. qui annulo digitali inscripsit: *Illis gravis est fortuna, quibus repentina est.* Cicero de amicitia dicit: *Fortuna quem nimium fovet, stultum facit.* Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimium se efferret, ex pueris aulicis uni id muneris de-

mandavit, ut summo manè cubiculum ingressus pronuntiaret; *ἄφρονος, ἢ Φιλίππε, homo es Philippe.* Cuius rei occasionem fortasse dederat Archidamus Agesilai filius, qui cum à Philippo post partam victoriam ad Cheroneam acerbis & minarum plenas litteras accepisset, huic respondit: Si metieris umbram tuam, Philippe haud quaquam illam reperies factam majorem, quam erat ante victoriam. Idem Philippus fortè in Palæstra prolapsus, cum surgens vidisset in pulvere corporis vestigium: Papè, inquit, ut minimam terræ partem naturâ sortiti, Orbem appetimus universum. At filii ambitioni etiam hic Circus fuit angustus. Cræsum Lydorum Regem ob divitias & potentiam nimium se efferentem monuit Solon Philosophus, Neminem ante cineres beatum dicendum, cum instabilis sit felicitas, & instar Lunæ mutetur. Hinc ille:

Lusus fortunæ variatur imagine lunæ,

Crescit, decrescit, constans consistere nescit.

Jaçtatur vita fluctibus; antequam ingrediaris portum, potest tempestas intervenire. Quam Solonis sententiam verissimam esse, Cræsi calamitas postea declaravit. Victus enim à Cyro Persarum Rege, pyræque impositus, tandem salubre Solonis consilium agnovit, eiusque nomen sæpius inclamavit. Cyrus intellectò quem & cuius rei causa invocaret, & ipse humanæ vicissitudinis memor, Cræsum ab incendio liberavit, & inter amicos coluit. Sapuit Philippus, de quo dixi, cui cum multa simul feliciter ac prosperè gesta essent nuntiata (nam eodem tempore vice-rat in Olympicis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias uxor masculum fœtum (Alexandrum) fuerat enixa; porrectis in cælum manibus exclamavit: *O Fortuna pro tot, tantisque bonis, levi quopiam malo me affice*; unde rectè Aufonius:

Si Fortuna juvat, caveto tolli:

Si Fortuna tonat, caveto mergi.

VI. (f) Et hæc, quæ hucusque disseruimus de Fortuna, non aliò spectant, quam ad divinam Providentiam. Salomon in Proverbiis c. 22. *Dives, inquit, & pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est Dominus* Quasi dicat: Fieri potest, ut dives ab opibus descendat ad inopiam, & pauper ab inopia ascendat ad opes; in qua gyratione rotæ, videntur occurrere fortuitò, & pro lubitu Sortis omnia vertentis: cum reverà Deus, rerum omnium supremus Dominus mutet illas vices, attenuet potentem, & erigat de pulvere pauperem. Divina Providentia est illa rerum humanarum Moderatrix & Domina, quæ omnia gubernat, molitur, impellit, perficit.

(f) *Providentia divina rerum omnium moderatrix.*

perficit. Illa humiles Codri premit casus : & alta regum educit palatia. Illa plebejo tegit petaso cervices , & diademate coronat regali capita. Illa milites romphæa, satellites sarisâ , colonos munit ligonibus. Illa regum dextras implet sceptris , nitidat Gratiis , Cornûque copia circumvallat. Quando ludos Divina Sapiencia dare decrevit in orbe terrarum , ibi tum Providentia Scenam parat , struit orchestram , tendit siparium , Roscios evocat ordine , non fato , non dignitate , sed libera voluntate , singulos. Hic hæret mendicus Principi ; trudit Olitor Consularem ; lixa prævertit Imperatorem. Tempus nascendi , ac rursus denascendi , & modum imperat unicuique , non litui , non fasces , non opes. Splendet purpura , dum Phœbus lucet ; sub vitæ occasum catastrophe fabulæ luditur. Et optimus is est Chorago , non qui summas personas gessit , sed qui suam gessit ex usu. Sæpe tunc lacernis cedit , quod perdidissent trabæ , quod laticlavii neglexerunt. Laus & plausus manet postremum , si bene ; summus sibilus & catastæ , qui noxiè vitam egerunt. Ad exodia & diverbia deflectitur nonnunquam ; & videbis ab aratro vocatos ad imperia ; ex aulis alios detrudi ad caulas. Ubi nemo divinæ Providentiæ diem dicat , quasi non justè , non sapienter hæc talia factitaret ; summa ratione , consiliis perquisitissimis omnia sive ruunt , sive surgunt. Nos homunciones , quibus concessum non est inspicere diphtheram Jovis , nos putamus alios casu prolabi , nonnullos fortuito tolli ; *Fortuna* perinde , ac *Pila* ludum hos in terram affligere ; illos humo erigere : sursum , deorsum , in omne latus impelli , ut casus tulerit aut voluptas. Secus autem res se habent : nulla his judiciis *Fortuna* intercedit , nullus provoluit *Casus* , nullum *Fatum* inturbat : omnia suis librata momentis æquæ apponuntur lanci , non temerè deprimendæ , non fortuito sublevandæ. Trutina quibusdam severior , aliis mitior obtingit , omnibus tamen justissima.

